

LA FESTA DE SANT BARTOMEU A BELLPUIG

Per Ramon Miró Baldrich

PROPÒSIT

A l'agost de l'any 1984, ara fa gairebé trenta anys, publicàrem a la revista *El Pregoner d'Urgell* un article sobre aquesta festa medieval en base a la transcripció d'un text que havíem localitzat i transcrit del *Llibre de consells* de la vila sobre aquesta temàtica.¹ Aquell primer article girava justament a l'entorn d'aquell text.

Avui hem ampliat una mica més la perspectiva i també hem ampliat els textos transcrits, si bé ara els posem com a apèndix final i no pas com a textos inicials que permetien i justificaven el comentari.

Continuem així la feina de revisió i nova publicació que iniciàrem l'any passat als Quaderns dels articles sobre el costumari festiu de Bellpuig que havíem publicat, ja fa més d'un quart de segle, al quinquenari.

En l'endemig, el 1990, aparegué el llibre de mossèn Antoni Bach, *Història del monestir de Sant Bartomeu de Bellpuig i el seu mausoleu*, que dóna algunes noves dades que considerarem però que, curiosament, no para atenció prou detallada a la dada que a nosaltres ens serví d'esperó per a l'article de 1984 (article que tampoc sembla conèixer en fer el treball suara esmentat).

I l'edició i estudi del *Llibre ver del Convent de Bellpuig* per part de Joan Yeguas el 2003 acaba de conformar un nou panorama que ens ha portat a revisar i reescriure en bona part l'article.

1) Es tracta de l'article "La festa de Sant Bartomeu a la vila", *El Pregoner d'Urgell*, núm. 117 (Bellpuig, 18.08.1984), pàg. 6-8.

LA CAPELLA DE SANT BARTOMEU, L'ERMITA DE SANT BARTOMEU, LA CONFRARIA I EL CONVENT

Jaume Ripoll i Vilamajor, en parlar dels beneficis fundats a les esglésies de Bellpuig, la del Castell, l'església parroquial i l'església del convent de Sant Bartomeu, assigna a aquesta última el benefici de Santa Maria Magdalena, fundat l'any 1363 pels marmessors d'Arnau Mir.²

En una altra nota anterior, datada el quatre d'agost de 1362, parla ja del prevere Pere Mir, àlies Riber, beneficiat a l'altar de Santa Maria Magdalena, a la capella de Sant Bartomeu, dins l'església parroquial de Sant Nicolau.³

Veiem com en aquestes dates es devia consolidar el benefici i que es trobava vinculat a l'altar de Santa Maria Magdalena, situat a la capella de Sant Bartomeu, una de les capelles de l'antiga església de Sant Nicolau, de Bellpuig. Tot i així, la referència inicial que fa que el benefici es trobava lligat a l'església del convent ens avança ja el fet que la capella desapareixeria de la nova església parroquial de Sant Nicolau i, en canvi, trobaria el seu lloc privilegiat (a l'altar major), dins l'església del monestir franciscà.

En un altre volum, dóna, tot seguit, diverses notícies sobre Bellpuig i, entre elles, com a referents a Sant Bartomeu, diu que, el 1441, F. Arnau de Monroig, de l'orde premostratenc, era prior de Sant Bartomeu de Bellpuig; continuava essent-ho el 1444, i, juntament amb Berenguer Guerau, Joan Pons i Joan Rossell, eren capitans de la confraria de Sant Bartomeu; aquell mateix any, el benefici de Santa Maria Magdalena era ostentat per Jaume de Vilamajor.⁴

A banda d'aquesta capella, sabem que a la zona on avui hi ha el convent franciscà de Jesús (abandonat en el primer terç del segle XIX i, recuperat després de la desamortització, cedit als pares Paüls a finals de segle), s'hi trobava l'ermita de Sant Bartomeu, amb una capellania perpètua que era regida i governada per la confraria de Sant Bartomeu. Wadding, en copiar la butlla de fundació del convent (datada el vint-i-quatre de febrer de 1507), ens informa d'aquesta situació anterior.⁵

Així, el 1507, Ramon de Cardona, virrei de Sicília, fundà el convent de menors a Bellpuig, erigit al lloc on es trobava l'ermita dedicada a Sant Bartomeu. I en el mateix segle el Consell de la vila inicià la construcció de la nova església de Sant Nicolau com a temple parroquial. Probablement en la transitorietat dels canvis acabà passant el culte de Sant Bartomeu i el benefici de Santa Maria Magdalena a l'església del convent, puix que l'altar major li fou dedicat, probablement en

2) Arxiu Capitular de Vic, manuscrits de Jaume Ripoll i Vilamajor, ref. Ripoll, 41, f. 64v.

3) ACV, manuscrits de Jaume Ripoll i Vilamajor, ref. Ripoll, 41, f. 54 v.

4) ACV, manuscrits de Jaume Ripoll i Vilamajor, tom 28, ff. 78 r a 79 r.

5) El text, publicat per Wadding a *Anales Minorum*, tom XV, pàg. 754, fou reproduït per Antoni Bach a la seva història del monestir, pàg. 46-47.

Església del convent feta per Pau Aguiló entre 1903-1906, ja amb els pares Paüls. No s'ha conservat imatge anterior de l'altar major.

memòria del culte de l'ermita.⁶ Igual que desaparegué l'ermita per la construcció del convent, desaparegué també la capella de Sant Bartomeu de la nova església parroquial de Sant Nicolau construïda per la vila.

No sabem la data de l'inici de la confraria de Sant Bartomeu, però podem pensar que existia ja durant el segle XIV, tenia càrrec de mantenir la capella i celebrar la festivitat i, probablement, tenia també un caràcter assistencial,⁷ tret general de les confraries medievals.

Un dels documents del *Llibre ver de est convent de Sant Barthomeu de Bellpuig*,⁸ el divuitè, escrit a la pàgina dinou del llibre, ens informa de les activitats de la confraria a inicis del segle XVIII. La confraria consta de capitans, majorals, sagristans i clavari (més o menys l'ofici que després se'n dirà tresorer, l'encarregat dels comptes). Aquests eren elegits anyalment la vigília de Sant Bartomeu a la sagristia de l'església del convent, després de dites completes, amb la presència dels regidors de la vila, el pare guardià del convent i, suposem, els capitans, majorals, sagristans i clavari de la confraria en aquell any, als quals se'ls devia rebre i aprovar els comptes de l'any transcorregut.

Peraquest document constatem l'existència d'una confraria purament de devoció, els majorals de la qual tenen obligació de proporcionar cera i llum a l'església del convent en una colla de festivitats, especialment en temps de Quaresma i Setmana Santa; és en aquest temps que fan la plega més important: “Primerament un dia de la Semana Sta. pasqual demanan al P. guardia dos religiosos per fer la almoyna de la cera per lo monument, y tot lo que replega es per la confraria, y lo offertori del monument ells lo donan al capella major pasqual.”

Els quatre majorals pasquals, juntament amb el sagristà pasqual,⁹ són els encarregats de muntar el monument a l'església del convent, “possant ells los claus, y demes cosas necessarias, buscant lo convent los adornos de ceda, quadros, pastas, dagnus etc.”

6) “El retaule de l'altar major, dedicat a sant Bartomeu, fou pintat pel napolità Nicolau de Credença entre 1515 i 1516, i fou bastit per un fuster anomenat mestre Girart, el qual [féu] també la imatge del sant titular; les portes del retaule foren executades pel pintor Joan de Borgonya entre 1517 i 1518.” Joan YEGUAS (ed.), *Llibre Ver del Convent de Bellpuig*. Col·lecció Ardèvol, sèrie maior, núm. 6. Tàrraga, 2003, pàg. 25. Al *Llibre de Bellpuig* (Bellpuig, 2008), ell mateix especifica que aquest Girart era Girart Spirinch (vegeu pàg. 91). Segons ens explica, però, Joan Yeguas, la imatge publicada no s'hi correspon, sinó que pertany a una altra obra de Joan de Borgonya, un retaule de Sant Andreu, pertanyent inicialment a l'església de Sant Andreu, de València.

7) Caràcter assistencial normal entre els membres de la confraria, però, en aquest cas, potser amb un abast més gran, si amb l'ermita hi havia hospital -possibilitat que apunta mossèn Antoni Bach-.

8) El llibre, donat pel pare Josep Mulet, provincial dels païls, al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya el 1992 i restaurat el 1995, es troba avui conservat a l'Arxiu Comarcal de Tàrraga i ha estat editat i estudiat per Joan Yeguas el 2003, en una de les publicacions de l'arxiu (vid. supra, nota 6). El document es troba transcrit a les pàgines 53-54.

9) El fet que es qualifiquin, tant els majorals encarregats de muntar el monument com el sagristà, amb el qualificatiu de “pasquals” ens fa pensar en l'existència de més majorals i més sagristans nomenats anualment a la confraria, i que aquests quatre majorals i sagristà eren els que tenien com a feina específica aquestes feines de què tenia càrrec i obligació la confraria al temps de la Setmana Santa i Pasqua. Alhora, fa pensar que la diferència entre capitans i majorals era una diferència entre càrrecs més aviat directius i de representació, els capitans, i càrrecs d'obrers -és a dir, d'encarregats de feines manuals concretes-, els majorals.

Igualment se'ls recorda l'obligació de posar la cera el dia de Sant Antoni, el de Sant Francesc i a la missa major del convent, de tots els diumenges de l'any. Igualment, els diumenges de processó del cordó han de posar cera per a la celebració de les completes i el diumenge de la vuitada de Corpus posen la major part de la cera de l'altar i també donen ciris per a la processó.

Alhora, les obligacions dels frares del convent envers la confraria són: participar el pare guardià en la renovació dels càrrecs la vigília de Sant Bartomeu, data en què els han d'oferir després un refresc, i quatre dinars, que se'ls dona en les diades de Santa Maria, la Porciúncula, Sant Bartomeu (l'endemà de la renovació, als nous càrrecs elegits) i el dia de Sant Francesc.

Els càrrecs religiosos de la confraria han passat a ser ocupats pels frares franciscans i podríem veure en la continuïtat de la confraria una continuïtat d'ajut al convent des de l'àmbit secler de la vila, purament complementari de l'ajut dels barons, que n'havien estat els fundadors i que el mantenien com a panteó familiar.

LA FESTA DE SANT BARTOMEU AL SEGLE XV

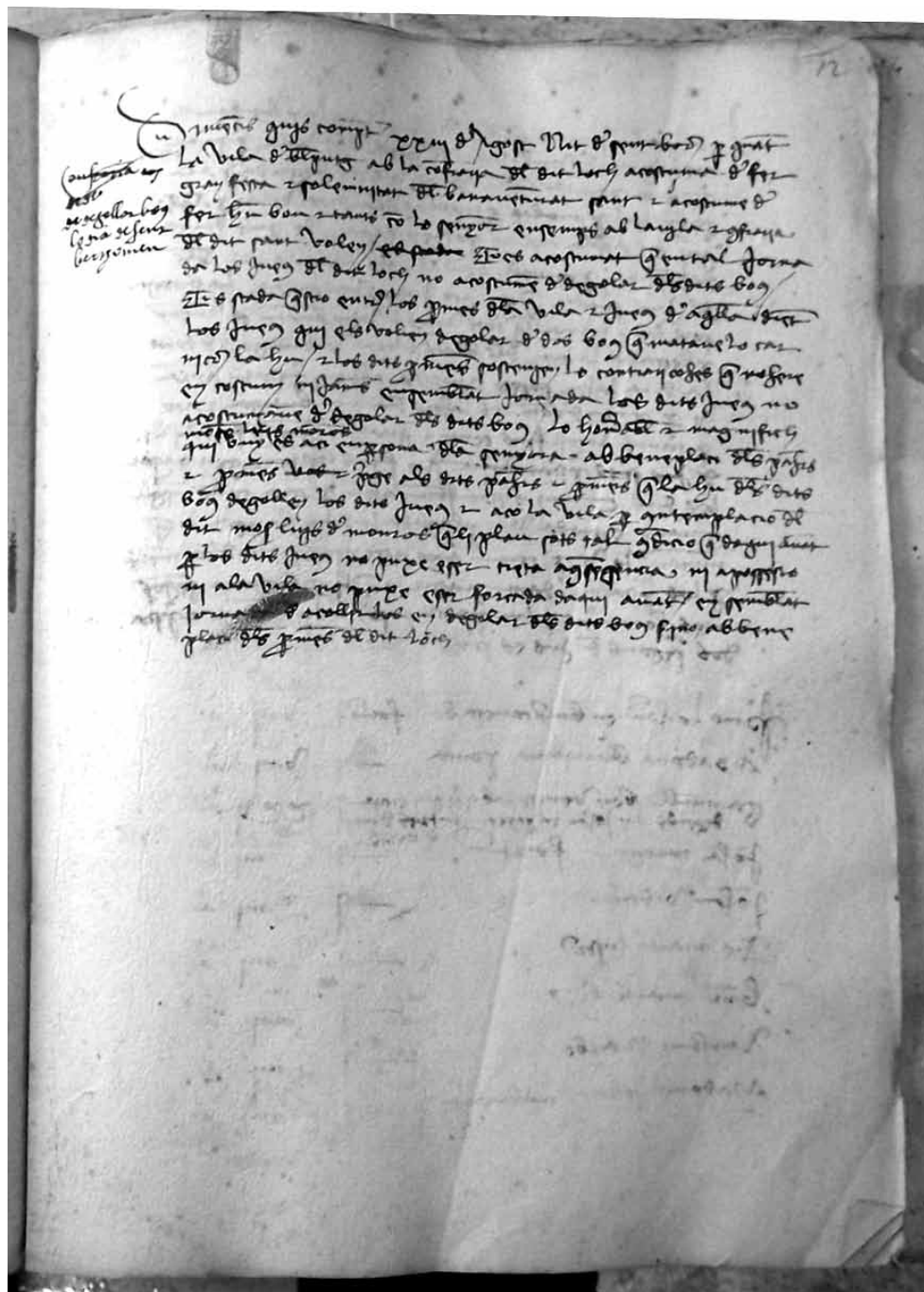
Tornant al text que motivà l'article (el text núm. 3 de l'annex), veiem que, per la data, fou escrit quan existia l'ermita, així com una confraria al sant, a la vila. La senyora de Bellpuig era Castellana de Requesens (vídua d'Antoni de Cardona, mort el 1473), i no feia gaires anys que s'havia sortit de la guerra civil amb Joan II. Lluís de Monrós era el representant de la senyora a la festa.

Pel text es dedueix que les autoritats a la festa eren el senyor (la senyora, i en aquest cas el seu representant), la vila (el Consell) i la confraria (els capitans).

Els prohoms es queixen de la demanda dels jueus, que volen un dels dos bous a degollar, i la vila (paers i prohoms) accepta la solució que dona el representant de la senyora, concedir un bou als jueus, sense que aquesta solució pugui ser adduïda pels jueus en anys posteriors com a dret.

El text presenta un conflicte entre dos grups religiosament separats, els jueus i els cristians, com a comunitats tancades en part. Les dades que proporciona no permeten de veure com transcorria la festa, només diu que es fa gran festa i solemnitat, i que aquesta festa comença la vigília del dia del sant. I la diada té un caire com després tindrà Sant Martí per a tot Catalunya (en relació amb la matança del porc), que fa pensar en la realització d'un repartiment de carn de bou i, potser, d'un menjar comunitari i festiu.

Sant Bartomeu morí decapitat després de turmentar-lo arrancant-li la pell, segons les llegendes de sants medievals, i per això és patró dels carnisers i dels pagesos pobres (els mossos, especialment). L'escorxament dels bous podia tenir una relació amb el record de la mort del sant.

Determinació del Consell sobre degollar bous per a la nit de Sant Bartomeu.

Present o no aquesta significació en el 1475, el que sí és clar, és que els prohoms exclouïen els jueus com a comunitat separada en unes festes de la vila que eren marcadament religioses i cristianes.

La intervenció del representant de la senyora baronessa pren nou sentit si tenim en compte els dos textos d'arrendaments de carnisseries que hem transcrit també per acompanyar la nova redacció de l'article. Les carnisseries de la vila eren un sector que es considerava propietat de la vila i que el Consell posava a arrendament de millor postor anyalment o en el període que determinaven en el contracte d'arrendament. Així ho veiem en el contracte de l'any 1454.

L'altre text sobre arrendament que hem transcrit, del mateix llibre de consells, és del mateix any 1475 en què hi haurà el conflicte de la festa, i és una concòrdia d'arrendament entre la senyora Castellana de Requesens i la pròpia vila, en què veiem que ara la propietària de les carnisseries és la senyora i la vila li cedeix la meitat del terme de la part de la Sinoga per a pasturatge (puix que, habitualment, l'arrendament de les carnisseries no afectava només la botiga de venda, ans també el dret a criar els animals i a matar-los per vendre'n la carn –dret de pasturatge i dret de taula o taules).

Havent esdevingut aquest canvi de propietat per penúries de la vila, no és estrany, doncs, que sigui el representant de la senyora qui proposi una solució al conflicte, essent ara la senyora qui té el dret d'arrendament de les carnisseries.

El Consell de la vila podríem dir que no té més remei que acceptar la solució, si bé ressalten que l'accepten només com a solució transitòria, per a aquell any i sense que els jueus puguin adduir-la en endavant com a dret adquirit. Volen ressaltar així l'excepcionalitat de la situació de pobresa del Consell i de la vila, en aquells anys, i evitar que les mesures excepcionals que llavors es veuen forçats a acceptar puguin esdevenir llei i obligació en el futur.

**GOIGS EN ALABANZA DEL GLORIÓS Y MÁRTIR
SANT BARTHOMEU.**
que se cantan en la sua Iglesia del poble
del Mas de Bondia: Biskat de Solsona.

S. BARTHOLOMEU.

Vostre gran virtut vos feu
caure tot lo apostolat
de Jhesu-Christ molt amat
Apostol Sant Barthomeu.
Sous de patra galilea
y de ofici pescador
en Asia Predicador
lo Cel vos feu per emplier;
lo Evangelii predicat
fiorell i escrit per San Mateu.
No deixà vostre gran Cel
la India Gloriosa,
ahont mostrareu ab feror
à molts lo camí del Cel;
lo poble restà admirat
quant oí la vostra veu.
Per la Armenia major
prodigis molt grans obrareu
y allí gran treballa posareu
per la fi del Redemptor;
demostrant ab tot lo cellet
que tenian molt de Deu.
En la ciutat principal
de Armenia, on l'alt habia

que à tot lo poble tenia
enganxat ab trassa igual;
pero ab vostra veritat
son engany llargs se desfeu.
De la Iglesia ell tragué
vostre poderosa ma,
y lo temple que deixà
al instant aparegué
per un y altre costat
guarnit de una y altra creu.
La Princesa alcormentada
del dimoni cruelment,
curareu en continent
deixant la Ciutat pausada;
molt del regne es batejà
ab los prodigis que ven.
Mostrantse el Rey agrahit
rich present vos envia,
mes no deixasteu trobar
lo posareu en oliv
demostrant ya per passat
lo mateix present queus feu.
En altre lloc posareu
dins l'Armenia prop Argel.

ahont vos llevaren la pell
perque la fé predicàreu;
paga de altre lley ingrat
que volian per à Deu.
Vostre santa mort seguida
dels gentils lo cos foch preu,
y al mar sumergit després
ab creu de gloriós beldat;
pero la altra magestat
en Llipart així lo feu.
Las reliquias de allí
en Napolis son traslladadas
y en Roma després portadas
ahont temple s'edificà;
y allí es vostre com haurat
ab mode y forma que ven.
Mas de bon dia ab religió
per patró à vos venera
pregant ab fé verdadera
alcansa de vos alló
que pretent de la Magestat
de aquell Omnipotent Deu.
De Jhesu-Christ molt amat
Apostol Sant Barthomeu.

OREMUS:
Omnipotens Simpliciter Deus qui ejus dies veneramus, Semperque letitiam in Sancti
Apostoli tui Bartholomei festivitatis trahitis; Ecce nos tunc quoniam admore quod credit
est predicare quod docuit, per etc.

Impre en Llipart per Joaquin Aladit, año 1535, á expensas de Bartholam Miquet.

Goigs a Sant Bartomeu, cantats al Mas de Bondia.

CONTINUÏTAT DE LA FESTA I LA CONFRARIA

Apart d'aquest text de l'últim quart del segle XV, trobem ben poques referències a la confraria de Sant Bartomeu als llibres de consells de la vila. Durant el segle XVI sabem que existia una pensió en l'onzè a favor de la confraria.¹⁰

També en el XVI, com hem comentat a l'inici, es produeix el canvi de referent. L'altar de Sant Bartomeu de l'antiga església parroquial no passarà a la nova, sinó a l'església del nou convent franciscà, ambdues construïdes al llarg del segle. On s'aixecava l'antiga ermita de Sant Bartomeu hi haurà ara el convent franciscà, dit també de Jesús, però, des de la vila, dit amb més tossudesa convent de Sant Bartomeu, per conservar la memòria dels inicis, probablement. I també per ressaltar l'àmbit de connexió més estreta amb la vila, tant a través del culte a sant Bartomeu, com amb la persistència de la confraria.

I al segle XVII trobem una notícia de l'any 1661 en què es determina demanar predicador per a aquesta diada, sense cap més dada sobre la festa.¹¹

És la notícia del *Llibre ver del convent*, del XVIII –a què ja hem fet referència en el segon apartat–, la font que encara ens dona més dades sobre la continuïtat de celebració i també de la confraria.

Ara la confraria no només té el referent cultural al convent, sinó que també hi concentra la celebració. La vigília de la festa s'hi diuen completes i es fa la renovació dels càrrecs de la confraria.

En el segle XVII ja s'havia anat afermant un altre nucli festiu proper, amb Nostra Senyora d'Agost i Sant Roc (15 i 16 d'agost), i la confraria de Sant Roc, confraria d'ofici a més de confraria de devoció, anava en puixança.

Quan, després de 1835, amb l'exclaustració, el convent quedà abandonat, degué ser el cop de gràcia per a la confraria, si no havia desaparegut abans.¹² La nova singladura, amb els pares paüls, iniciada el 1899, ja no tindria ni memòria de la festa, del culte ni de la confraria. L'església del convent, d'on ja havia estat retirat el sepulcre dels Cardona i traslladat a l'església parroquial per protegir-lo, fou un dels àmbits més destruïts i després reconstruït amb nous cultes. Conservarien el

10) En un "Memorial de les pensions dels criadós de l'onzè de la Baronia de Bellpuig" inclòs al llibre de consells dels anys 1558-1584, consta: "Ítem a la confraria de Sanct Bortomeu de Bellpuig III lliures VIII sous III [diners]". AMB, *Llibre de consells, 1558-1584*, f. 208 r.

11) Al consell celebrat el vint-i-u d'agost de 1661, amb presència del batlle, senyor Joan Fàbregues, del paer en cap Juan Duals, del paer Isidro Capons i de catorze prohoms, consta:

"Fonch proposat per lo senyor paer en cap que tenint istantia de algunes persones en què si demanaríem predicador per la diada de Sant Bortomeu.

Fonch determinat en que's demane predicador per dita diada de Sant Bortomeu."

AMB, *Llibre de consells, 1658-1684*, f. 36 r.

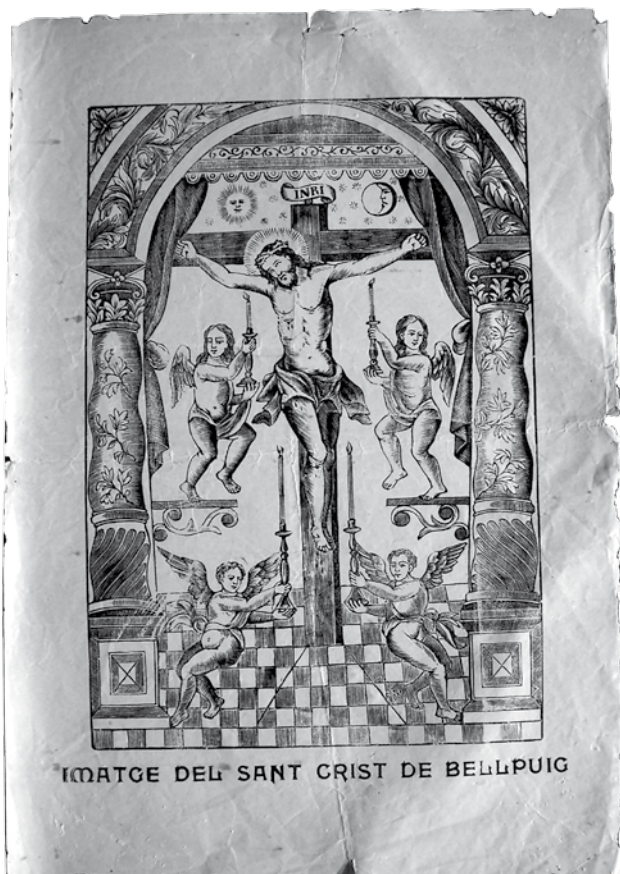
12) Considerant que en els segles XVII i XVIII la motivació principal de la confraria devia ser l'ajut a oficis i celebracions i el manteniment d'un petit vincle de propietat amb la continuïtat de celebració de la festa de Sant Bartomeu, l'abandó del convent amb l'exclaustració significà alhora el cop de gràcia per a la confraria.

de Sant Antoni, amb el referent proper de la font, però –i aquesta és una altra història–.

A inicis del segle XX continua trobant-se exemples a la vila de l'antroponímic Bartomeu (passat de padrins a néts), però quan Valeri Serra publica el seu *Calendari Folkloric d'Urgell*, no hi ha menció ni a festa ni a memòria de la festa de Sant Bartomeu a Bellpuig, i així ho reflecteix en el calendari: no cita la vila en absolut, tot i que és l'indret on viu en aquells anys, després del casori amb Petra Forné el 1902.

En definitiva, creiem que la festa de Sant Bartomeu, que podem catalogar dins

el cicle de festes patronals d'estiu, relacionades amb la collita del cereal, seria desplaçada gradualment per uns altres patronatges més dominats per la vila: Sant Roc (amb la capella i la confraria de menestrals) des del segle XVI, i Santa Creu (amb l'església parroquial i la imatge del Sant Crist de Bormio) des del XVII. En queda el record com a nom de persona, cada vegada més rar, i com a topònim.¹³

Estampa de la nova devoció al Sant Crist de Bormio (Arxiu hereus de Mn. Jesús Capdevila).

13) Recordem, novament, que ja en construir-se el convent, el poble el conegué més amb el nom de l'antiga capella que no pel nom que li donaren els frares amb el nou culte introduït: de Jesús. Al segle XVII s'anomenava també "de Sant Bartomeu" una sèquia que es trobava camí del convent.

ANNEX DOCUMENTAL

1.

1454, abril, 26. Bellpuig

Capítols de les carnisseries entre els jurats de la vila de Bellpuig i Ramon Baiona, d'Alcolega, sortint com a fermances seus Gabriel Cabrer, de Lleida, i Bernat de Vilagrassa, de Sidamunt.

AMB, *Llibre de consells*, 1424-... ff. 1r-2r

Capítols de les Carniceries del any MCCCCLiïii

A XXVI de abril any desús dit arendaren les Carniceries del loch de Belpuig los honorables en Andreu Boraç, Anthoni Fluvià, Matheu Vila, Perot de Vila-maior, jurats l'any present, als honorables mestre Gabriel Cabrer, carnicer de la ciutat de Leyda, e a'n Bernat de Vilagrassa, del loch de Cidamont, per preu de Lxviii lliures pagadores a hun any, per preu de sexanta-nohu liures pagadores per tot juny primer vinent trenta liures; les xxxviii lliures restants d'aquí al gran dimarts de Rams primer vinent. Ab los capítols desús scrits segons largament se mostren per carta presa a xxvii de abril any desús dit, per en Gabriell Cortit, notari del dit loch.

Primo són concordats los dits arendadors ho carnicers que agen e sien tenguts de dar la liura del moltó (ratllat) de les carns ço hés de xxxvi onzes liura carnicera; ço hés, de moltó a x diners, hovella a sis diners, anyell a viii diners, porch fresch a viiii diners, porcha a viii diners, bou a sis diners.

Ítem que los dits carnicers puxen tenir son bestiar de lana en lo terme del dit loch fins al jorn de Rams primer vinent si donchs venut en lo dit gran merchat no ha, e si no aurà venut, que'l puxe tenir fins a Sent March primer vinent, emperò si la vila avie arendat ho venudes les taules a'lgun altre ho altres carnicers lo jorn de Rams, que aquell o aquells puxen metre lo lur bestiar en lo terme e que los dits arendadors qui serán stats no'ls ho puxen contrestar. E si lo dit loch hon fos, cars que no hagués aguts carnicer ho carnicers a Rams aurà mester carns, que los dits carnicers qui serán stats agen a matar carns segons la vila volrà e aurà mester.

E.stà en veritat que la vila se retent los vedats acostumats, que no vol sien del dit carnicer o carnicers, ans sien del dit loch, e que si los carnicers o sos pastors metran lur bestiar en los dits vedats, que sien dats en lo ban acostumat, e enchara que sien tenguts pagar les erbes al dit loch tant com seran ajudichades ho jutgades.//

Ítem són concorts lo dit loch ab los dits carnicers que sien tenguts de tenir bon tauler a quiscuna taula de les dites carniceries, a coneguda dels jurats qui vuy són ni per temps seran.

Ítem que los dits carnicers sien tenguts de matar sis bous mascles en les festes acostumades, e per semblant sis porchs en lo temps acostumat.

Ítem que los dits carnicers ho sos taulés sien tenguts de matar bones carns, axí de moltó com de hovella e anyell, e totes altres carns, e moltó primal en son temps, segons és acostumat. E si les dites carns no seran tals com ésser deuen, en aquell cars lo dit loch, jurats o mosteçafs de aquell puxen lançar ho fer lançar les dites carns qui bones no seran; hoch enchara sien tenguts los dits carnicers de tenir les taules proveydes de les dites carns, axí de Carnal com de Coresma, segons fins ací és acostumat. E si per lo dit carnicer ho sos taulés será fet lo contrari, que en aquell cars sien tenguts pagar lo ban segons és acostumat.

Ítem si los dits carnicers aculliran altri en lo dit terme ho venien totes ho part de les erbes del terme del dit loch, que la vila se puxe pendre per servitut del dit loch de aquelles carns qui en lo dit terme erbegaran, ara sien dels dits carnicers, ara de aquell ho aquells qui los dits carnicers acullits auran.

Ítem que los taulers quals que sien qui tallaran en les dites taules sien tenguts de fer sagrament que no vendran una carn per altra, ni trespostaran carn de la taula de la hovella en la taula del moltó, e si lo contrari faran, agen a hestar a mercè del senyor e que pagen lo ban acostumat. //

Ítem que los dits carnicers sien tenguts de pagar delme de la lana de moltó e hovella per quischuna taula de cincents bísties, e més si més ne tenran; e si anyells nodriran, sien tenguts de pagar delme de tants com ne nodriran dins lo dit terme.

Ítem que lo dits carnicers no puxen tenir en son ramat de bestia rho ramats sinó una ho dues cabres per ramat, e si lo contrari faran, sien cayguts en lo ban acostumat.

Fonch fet lo contrachte del present arendament segons se mostre per carta presa per en Gabriell Cortit, notari, a xxvii del present mes, en la qual se constituí principal arendador en Ramon Bayona, de Alculegeta, e donà per fermances los desús dits mestre Gabriel e en Bernat de Vilagrasa.

2.

1475, març, 15. Bellpuig

Concòrdia per l'afermament de la carnisseria, feta entre la senyora Castellana de Cardona i la vila de Bellpuig.

AMB, *Llibre de consells*, 1474-1495, f. 8 v.

Dimecres, a xv de març any MCCCCLxxv.

Afermament de carneria.

Lo jorn desús dir e dit any fonch feta concòrdia entre la molt noble senyora dona Castellana de Cardona, senyora nostra, e la vila de Belpuig sobre la carneria de aquesta vila en la forma qui's segex:

Primerament la dita senyora arende les dites taules de la carneria del dit loch per preu de sexanta liures pagadores en la forma acostumada.

E la dita senyora permet tallar les carns de les dites taules, ço és: moltó a for de xii diners per lliura, anyell e hovella a x diners per lliura.

E més, permet tallar bous mascles a vii diners per lliura, e si famella hy aurà, a raó de vi diners la lliura.

E més, permet tallar porch e porcha a x diners per lliura.

E la dita vila lexe a la dita senyora la mitat del terme de la part de la Sinoga.

3.

1475, agost, 23. Bellpuig

Els jueus volen degollar un dels dos bous que ha de matar el carnisser per a la celebració de la nit de Sant Bartomeu a la vila, fan la petició i, gràcies als precis de Lluís Monrós, en representació de la senyora Castellana de Requesens, el Consell accepta d'accedir-hi amb tal que més endavant aquesta decisió no pugui ser treta a conseqüència ni a possessió per part dels jueus.

AMB, Llibre de consells, 1474-1495, f. 12 r.

(al marge:) De degollar bous lo dia de Sent Berthomeu

Dimecres qui's compta xxxiii de agost, Nit de Sent Bortomeu, per quant la vila de Belpuig ab la confraria del dit loch acostuma de fer gran festa e solemnitat del bonaventurat sant e acostume de fer hun bou e tants com lo senyor ensemps ab la vila e confraria del dit sant volen. E és acostumat que en tal jornada los jueus del dit loch no acostumen de degolar dels dits bous. És stada qüestió entre los promes de la vila e jueus de aquella dient los jueus qui els volien degolar de dos bous que matave lo carnicer, la hu; e los dits pròmens sostenien lo contrari, ço hés, que no here en costum ni jamés en semblant jornada los dits jueus no acostumaven de degolar dels dits bous. Lo honorable e magnífich mosèn Luis Monrós, qui vuy és ací en persona de la senyora ab beneplaci dels pahés e pròmens, prege als dits pahés e pròmens que la hu dels dits bous degollen los dits jueus e açò la vila, per contemplació del dit mossèn Luís de Monrós, que li plau sots tal condició que d'aquí avant per los dits jueus no puxe éser treta a conseqüència ni a possessió, ni a la vila no puxe éser forçada d'aquí avant en semblant jornada de acollir-los en degolar dels dits bous sinó ab beneplaci dels pròmens del dit loch.